Pohjoismainen muistio laulamisen vahvistamisesta kouluissa

Suosituksia poliitikoille ja päätöksentekijöille Pohjoismaiselta koululaulamisen verkostolta

Laadittu ja allekirjoitettu Pohjoismaisen laulamisen symposiumin yhteydessä Odensessa, Tanskassa, 2026

JOHDANTO

Kun yhteiskunta joutuu koetukselle, tarvitaan muutakin kuin tietoa. Tarvitsemme luottamusta, kieltä, yhteisöllisyyttä ja rohkeutta nostaa äänemme yhdessä muiden kanssa.

Laulaminen on jo pitkään ollut osa koulujen arkea Pohjoismaissa. Laulaminen itsessään on ilon lähde, mutta myös osa oppimisen ja sivistyksen perustaa. Tämä ei kuitenkaan enää ole itsestäänselvyys. Merkittävä määrä pohjoismaista tutkimusta osoittaa, ettei laulamisella ole enää itsestään selvää paikkaa koulussa ja että koulujen laulamiskulttuuria sekä opettajien osaamista ja varmuutta laulamisen ohjaamisessa ja opettamisessa on vahvistettava (Nordic Welfare Centre, 2024, Johnson, 2021, Borčak, 2026, Bojner Horwitz ym., 2024).

Koulu ja yhteiskunta kohtaavat haasteita, jotka tekevät asiasta hyvin ajankohtaisen. Monet lapset ja nuoret kokevat yksinäisyyttä, psyykkistä pahoinvointia, ja he kokevat, etteivät he välttämättä kuulu joukkoon. Tutkimusten mukaan laulaminen kannattaisi nostaa osaksi lasten koulunkäyntiä.

Laulaminen ja aktiivinen osallistuminen musisointiin ovat yhteydessä lasten kielelliseen, kognitiiviseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen kehitykseen, samalla kun kulttuuri- ja taidetoiminta voi edistää terveyttä ja hyvinvointia (Anvari ym., 2002, Fancourt & Finn, 2019, Welch & Perti, 2018).

Koulu on keskeinen instituutio kaikkien lasten arjessa. Koulun tulee tarjota lapsille mahdollisuuksia kokemiseen, osallistumiseen, monipuoliseen kehittymiseen sekä kokemukseen siitä, että heillä on yhteiskunnan jäseninä oma äänensä. Koulu on siksi tärkeä paikka, jossa kaikki lapset voivat tutustua laulamiseen. Koulussa lapsilla on mahdollisuus oppia käyttämään omaa lauluääntään turvallisessa ympäristössä.

Jos lapset eivät tutustu laulamiseen ja kohtaa laulamisen kulttuuria arjen instituutioissa yhdenvertaisissa olosuhteissa, on vaarana, että pääsy laulamisen pariin estyy. Lasten mahdollisuudet tutustua ja osallistua laulamiseen riippuvat tällöin kodin ja vapaa-ajan valinnoista ja olosuhteista. Lapset, jotka eivät pääse laulamisen pariin koulussa, voivat näin jäädä ulkopuolelle yhden saavutettavimman kulttuurisen osallistumisen, yhteisöllisyyden, kielellisen ilmaisun ja esteettisen kokemisen muodosta.

Pidemmällä aikavälillä laulamiskulttuurin väheneminen kouluissa voi lisäksi vaikuttaa johonkin vielä suurempaan. Saatamme menettää eläviä yhteisiä käytäntöjä, joissa lapset harjoittelevat kuuntelemista, yhteistyötä, rohkeutta, keskittymistä ja toisten äänien kunnioittamista. Vaarana on myös yhteyden heikkeneminen pohjoismaiseen kulttuuriperintöön, yhteisiin lauluaarteisiin ja yhteenkuuluvuuden kokemuksiin, jotka voivat kantaa aikuisuuteen asti (Theorell ym., 2015, Ruud, 2013).

Laulamisen lisääminen kouluissa ei ole nostalgiaa, vaan investointi tulevaisuuteen – lasten hyvinvointiin, kulttuuriseen juurtumiseen, demokraattiseen sivistykseen ja yhteiskunnan resilienssiin. Pohjola, jossa jokainen lapsi tutustuu omaan ääneensä, kohtaa muiden äänet ja kokee, että yhteisöllisyyttä voi harjoitella, kantaa ja rakentaa. Tulevaisuudessa haluamme Pohjolan, jossa laulaminen on luonnollinen osa lapsen ja koulun arkea sekä osa opettajien ammatillista toimintaa ja yhteiskunnan yhteistä kulttuurista valmiutta.

Siksi kaikkien Pohjoismaiden lasten tulisi päästä osalliseksi laulamisen kultturista - elävänä, yhdenvertaisena ja saavutettavana osana heidän koulunkäyntiään.

Siksi kaikkien Pohjoismaiden lasten tulisi päästä osalliseksi laulamisen kultturista – elävänä, yhdenvertaisena ja saavutettavana osana heidän koulunkäyntiään.

SUOSITUKSET

1. Laulaminen yhteisöllisyyden, hyvinvoinnin ja oppimisen tukena

Laulaminen on kiinteä osa kaikkien lasten koulupäivää – käytäntönä, joka vahvistaa sekä lasten että aikuisten hyvinvointia, osallistumismahdollisuuksia ja yhteisöllisyyttä.

Oppilaiden tulee kokea laulaminen luonnollisena ilmaisun ja yhdessäolon muotona koulun arjessa, esimerkiksi päivittäisen laulamisen vakiintuneiden käytäntöjen sekä yhteisten kokoontumisten ja ympäri vuoden järjestettävien tapahtumien yhteydessä.

Tämä edellyttää strategista johtamista, jossa laulaminen tunnustetaan hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden ja oppimisen edistäjäksi sekä jossa koulujen käytäntöjen kestävään toteuttamiseen osoitetaan aikaa ja resursseja.

2. Pedagogisen henkilöstön osaamisen kehittäminen ja vahvistaminen

Koulun pedagogisella henkilöstöllä tulee olla valmiudet aktiivisesti edistää elävää laulamiskulttuuria osana koulun toimintakulttuuria ja pedagogista toimintaa – ei pelkästään osana musiikin opetusta, vaan myös monialaisessa opetuksessa että kouluyhteisössä.

Oppilaiden tulee saada kokea, että laulamisella ja laulamisen oppimisella on keskeinen rooli musiikinopetuksessa, samalla kun laulaminen on luonnollinen osa koulun muita oppiaineita ja se edistää siten monialaista oppimista ja motivaatiota.

Tämä edellyttää, että laulaminen sekä pedagoginen taito laulattaa ja laulaa yhdessä lasten kanssa vakiinnutetaan osaksi opettaja- ja laulupedagogikoulutusta. Lisäksi tarvitaan investoida opettajien täydennys- ja jatkokoulutukseen sekä siten osaamisen ja toimintakulttuurin pitkäjänteiseen rakentamiseen kouluissa.

3. Laulaminen kulttuurisena arvona ja osana sivistystä

Laulaminen tulee tunnustaa keskeiseksi osaksi koulun työtä kulttuurisen sivistyksen, identiteetin ja arvoyhteisöllisyyden parissa. Oppilaille tulee tarjota monipuolista ohjelmistoa, joka heijastaa kulttuurista moninaisuutta, osallisuutta ja tasa-arvoa sekä vahvistaa heidän tuntemustaan yhteisestä kulttuuriperinnöstä.

Tietoisella ohjelmiston valinnalla voidaan aktiivisesti tukea koulun työtä polarisaation ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Samalla oppilaiden tulee saada kokemuksia laulamisesta saavutettavana ja osallistavana sosiaalisena käytäntönä.

Tämä edellyttää laulamisen roolin poliittista tunnustamista kulttuurisen ymmärryksen ja sivistyksen rakentamisessa sekä laulamisen integroimista monialaisiin koulun kehittämisen ja sivistyksen strategioihin – tiedon, menetelmien ja resurssien tukemana.

4. Laulaminen, demokraattinen sivistys ja yhteiskunnan resilienssi

Yhteisöllisen laulamisen tulee kouluissa toimia paikkana, jossa voidaan harjoittaa ja harjoitella demokraattista osallistumista, yhteisöllisyyden merkitysten ymmärtämistä ja aktiivisen kansalaisuuden osa-alueita. Laulamisen kautta oppilaat harjoittelevat empatiaa, kuuntelemista sekä kykyä liittyä ja sitoutua yhteisöihin. Tämä voi auttaa ehkäisemään polarisaatiota ja vahvistamaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Oppilaiden tulee voida kokea, että heidän äänellään on merkitystä ja että aktiivinen osallistuminen edistää sekä yksilön hyvinvointia että yhteistä vastuuta.

Tämä edellyttää laulamisen poliittista tunnustamista osaksi koulun panosta demokraattiseen sivistykseen ja kulttuuriseen valmiuteen, joka vahvistaa yhteiskunnan resilienssiä ja yhteenkuuluvuutta.

5. Pohjoismainen yhteistyö ja tiedon jakaminen

Laulaminen tulee tunnustaa tärkeäksi osaksi Pohjoismaiden yhteistä kulttuuriperintöä ja sosiaalista infrastruktuuria, ja siten vapauttaa sen potentiaali valtioiden rajat ylittävään oppimiseen, kehittämiseen ja kokemusten vaihtoon.

Oppilaiden tulee voida kokea olevansa osa pohjoismaista yhteisöä ja saada laulamisen esteettisten, kielellisten ja kulttuuristen ilmaisumuotojen kautta ymmärrystä siitä, mitä pohjoismainen kulttuuriperintö voi olla.

Tämä edellyttää vahvaa pohjoismaista verkostoa ja yhteistyötä laulamisen parissa. Laulaminen tulee olla osa lapsiin ja nuoriin, koulutukseen, kulttuuriin ja kestävään yhteiskuntakehitykseen liittyvää työtä ja tähän työhön kohdennettuja resursseja – eri ministeriöiden ja hyvinvointialojen yhteisenä prioriteettina.

Verkoston kautta vahvistetaan tiedon jakamista ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa koko Pohjolan alueella – muun muassa yhteisten kehittämishankkeiden edistämiseksi sekä laulamisen vahvistamiseksi lähtökohtana analogiselle, demokraattiselle keskustelulle ja kulttuuriselle valmiudelle digitaalisella aikakaudella.

LÄHTEET

Anvari, S. H., Trainor, L. J., Woodside, J., & Levy, B. A. (2002). Relations among musical skills, phonological processing, and early reading ability in preschool children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 83(2), 111–130.

Bojner Horwitz, E., Johnson, D. T., Lyberg-Åhlander, V., Sahlén, B., Laukka, P. & Bygdéus, P. (2024). Making space for singing in the 21st century classroom – A focus group interview study with primary school music teachers in Sweden. British Journal of Music Education, 41(2), 209–223.

Borčak, L. W. (2026, in press). *Sang i skolen. En national kortlægning*. Aarhus Universitet.

Fancourt, D. & Finn, S. (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*. World Health Organization, Regional Office for Europe. Health Evidence Network Synthesis Report 67.

Johnson, D. (2021). *Raising Voices: singing repertoire and practices in Swedish schools*. Lund: Musikhögskolan i Malmö, Lunds Universitet.

Nordic Welfare Centre/MUCF. (2024). *Nordic Youth Perspective on Mental Wellbeing*.

Ruud, E. (2013). Can music serve as a »cultural immunogen«? An explorative study. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, 8(1).

Theorell, T., Lennartsson, A.K., Madison, G., Mosing, M.A. & Ullén, F. (2015). Predictors of continued playing or singing-from childhood and adolescence to adult years. *Acta Paediatrica*, 104(3), 274–284.

Welch, G.F. & Perti, C. (2018). Singing as inter- and intra-personal communication. In *The Oxford Handbook of Singing*. Welch, G.F., Howard, D. M., Nix, J. (Reds). Oxford: Oxford University Press.

Lisää pohjoismaista laulamisen tutkimusta:

Nordisk sangforskning – Videncenter for sang

Laatinut Pohjoismaisen koululaulamisen verkoston ohjausryhmä:

Musikk i Skolen (NO), daglig leder, Ulrika Bergroth-Plur

Kungl. Musikaliska Akademien (SE), verksamhetsledare Barn & Unga, Ulrika Lind

Sangens Hus (DK), programleder for Sang, børn og skole, Mette Johnsen Elbeck